

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF CHRISTIAN FALZON SCERRI
ONOR. IMĦALLEF JOSETTE DEMICOLI**

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 17 ta' Ottubru, 2024.

Numru : 5

Rikors numru 12/2016/2 BS

Francene Cini

v.

Domenic Zammit

Il-Qorti:

1. Din hija deċiżjoni dwar appell prinċipali mressaq mill-attriċi Francene Cini u appell inċidentali minn Domenic Zammit, minn sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex), Ġurisdizzjoni Superjuri, Sezzjoni Ġenerali mogħtija nhar il-15 ta' Jannar, 2021, li permezz tagħha kkundannat lill-konvenut iħallas lill-attriċi s-somma ta' €27,040.14, bl-imgħax legali mid-data tas-sentenza u bl-ispejjeż jinqasmu nofs bin-nofs

bejn il-partijiet.

Dahla

2. Illi permezz ta' rikors maħluf imressaq nhar l-10 ta' Novembru, 2016, l-attriċi fissret li għal żmien twil hija u l-konvenut kienu jgħixu flimkien bħala koppja. Minn din ir-relazzjoni twieldu żewġ itfal minuri.

3. Tfiesser li l-partijiet m'għadhomx jgħixu flimkien u dan minħabba raġunijiet li għalihom jaħti l-konvenut. Tfiesser li matul din il-konvivenza hija għaddiet bosta flejjes lill-konvenut biex inxtraw porzjon raba' fix-Xagħra, Għawdex, mutur għalih u diversi oġġetti, flimkien ma' benefikati u miljoramenti, fl-appartament li huwa proprjetà tiegħu u li jinsab Port Mansions, Blokk A, Flat 2, fi Triq is-Sajjied, Marsalforn, Għawdex.

4. L-attriċi tissokta tgħid li dan kollu jikkostitwixxi arrikkiment indebitu, li l-konvenut għamel fil-konfront tagħha peress li mill-flejjes mgħoddija lilu jew maħruġa hu arreka vantaġġ u utilità b'żieda fil-patrimonju tiegħu. Tgħid li minkejja li sejthet lill-konvenut biex jikkumpensaha, dan kien kollu ta' xejn.

5. Għalhekk l-attriċi fetthet din il-kawża u talbet lill-Qorti sabiex:

«1. Tiddikjara u tiddeċiedi illi l-konvenut avvantagġa ruħu minn flejjes hekk mgħoddija lilu mill-esponenti fil-kors tal-konvivenza skont kif hawn fuq spjega;

2. Tillikwida l-ammont intier hekk dovut lill-esponenti;

3. Konsegwentement, tikkundanna lill-istess konvenut jikkumpensa lill-

esponenti l-ammont hekk likwidat u li permezz tiegħu avvantagġa ruħu għall-għanijiet kollha fuq imsemmija, okkorrendo bl-operat ta' perit nominandi skont il-bżonn.

Bl-interessi u bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-ittra uffiċjali datata 6 ta' Mejju 2015 u tal-Mandat ta' Inibizzjoni numru: 52/2015 kontra l-konvenut u bl-ingunzjoni tal-istess konvenut għas-subizzjoni li għaliha minn issa huwa mħarrek.»

6. Il-konvenut ressaq ir-risposta maħlufa tiegħu fis-7 ta' Marzu, 2016, li permezz tagħha eċċepixxa illi:

«1. Illi huwa minnu illi l-kontendenti kienu jgħixu flimkien. Illi huwa minnu illi l-attriċi għaddiet xi flus biex Domenic Zammit xtara proprjetà tiegħu. Izda Domenic Zammit qabel din il-kawża offra li jhallas lura lill-attriċi dawk il-flus li verament għaddietlu din irrifjutat u talbet ammonti ferm superjuri. Illi Domenic Zammit kien u għadu dispot iħallas dak li gie mgħoddi lilu mill-attriċi. In vista ta' dan hu ma għandux ibati spejjeż.
2. Illi fil-fatt l-uniċi flus li għaddietlu l-attriċi kienet biex inxtrat art fix-Xagħra, Għawdex. Mill-bqija l-attriċi ma ħarget xejn. Ma huwiex minnu illi l-attriċi ħarget xi flus sabiex inxtraw oġġetti jew saru miljoramenti fl-appartament ta' Triq is-Sajjed Marsalforn, Għawdex. Kulma hemm f'dak l-appartament tħallas mill-konvenut u anke jekk l-attriċi peress illi kienet il-persuni li fiżikament kienet tmur tixtri u tħallas, għandha xi riċevuti fuqha; xorta waħda dan ix-xiri kien isir bil-flus tal-konvenut li kien il-breadwinner meta l-koppja kienet tgħix flimkien.
3. Illi in oltre u bla preġudizzju għas-suespost jekk għall-grazzja tal-argument hemm xi affarijiet mobbli li huma tal-attriċi din tista' liberament teħodhom.
4. Illi din ir-risposta qed issir u qed tiġi kkonfermata bil-ġurament minn Domenic Zammit li għandu konnoxxenza vera u proprja tal-fatti in kawża u in eċċezzjoni.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.»

7. B'sentenza finali mogħtija nhar il-15 ta' Jannar, 2021, l-Ewwel Qorti ddeċidiet il-kawża billi laqgħet f'parti minnhom it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż jinqasmu nofs bin-nofs bejn il-partijiet.

8. Ir-raġunijiet li wasslu lill-Ewwel Qorti biex iddeċidiet hekk huma dawn:

« **Ikkunsidrat.**

Illi meta tgħarbel il-fatti kollha jirriżulta li din il-kawża hija frott ta' relazzjoni ta' konvivenza bejn il-kontendenti li falliet. Minn din ir-relazzjoni twieldu żewġ itfal, waħda fl-2010 u l-oħra fl-2013. Il-partijiet kienu jgħixu flimkien f'appartament f'Marsalforn li nxtara mill-konvenut. L-attriċi tgħid li ħarġet ammont ta' flus għall-arredament ta' dan l-appartament kif ukoll biex il-konvenut akkwista għalqa x-Xagħra Għawdex. Issa wara li r-relazzjoni ta' bejniethom qraiet u spiċċat trid il-flus li tgħid li ħarġet hi, lura. Jirriżulta li l-attriċi tgħix fl-appartament f'Marsalforn flimkien ma' wlidha, mentri l-konvenut telaq minn hemm u jgħix ix-Xagħra, Għawdex.

Illi minn qari tar-rikors ġuramentat joħroġ ċar li l-attriċi tivvanta l-pretensjoni tagħha fuq l-azzjoni hekk imsejja "komunjoni familjari taċita". Uħud mit-talbiet jixbhu dawk li jsiru f'kawżi ta' firda personali bejn miżżewġin, meta tintalab il-likwidazzjoni tal-komunjoni tal-ġid bejniethom. Imma hawnhekk, ir-relazzjoni li kellhom bejniethom il-partijiet f'din il-kawża ma kinitx rabta taż-żwieġ, imma ta' konvivenza. B'żieda ma' dan, jidher ukoll li l-attriċi tibni l-azzjoni tagħha fuq il-bażi tal-allegat arrikkiment indebitu min-naħa tal-konvenut.

F'dak li jirrigwarda l-aspetti legali li joħroġu minn relazzjoni ta' konvivenza more uxorio, irid jingħad li fil-biċċa l-kbira tal-każijiet il-partijiet jaslu biex joħolqu rabta bħal dik fuq ix-xewqa li jafdaw lil xulxin f'relazzjoni li fiha jaqsmu ħajjithom flimkien b'dak kollu li ġgib magħha. Il-karatteristika ewlenija ta' relazzjonijiet bħal dik odjerna hi li għalkemm il-partijiet jgħarrfu li dik ir-relazzjoni ma tkunx formalizzata jew formalment magħrufa mil-liġi, tkun għalihom realtà ta' ħajja li jaħsbu li jmissha ttul għal żmien jekk mhux ukoll jixtiequ saħansitra li ma tintemm qatt. Minħabba f'dan l-intendiment taż-żewġ naħat jidhlu fis-seħħ arrangamenti, mibnija wkoll fuq fiduċja u aspettattiva, li jmissu l-ġid ta' kull waħda mill-partijiet u t-tħaddim ta' dak il-ġid għall-interessi u ħtiġijiet tal-partijiet li jidhlu f'relazzjoni bħal dik.

Fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha illum, dan kien sewwa sew il-ħsieb li jirraffigura ruħu fil-mod kif il-konvenut kien jaħdem qatigħ, jieħu l-flus id-dar u l-attriċi kienet tamministra dak il-ġid u tieħu ħsieb l-ulied komuni.

Fil-ġurisprudenza nostrana huwa stabbilit "Illi fid-duttrina huwa aċċettat li fir-relazzjonijiet ta' konvivenza more uxorio ma jeżistux obligazzjonijiet li xi waħda mill-partijiet tista' tobbliga lill-oħra li twettaq bil-liġi f'dak li jirrigwarda l-kontribuzzjonijiet għall-piżijiet ekonomiċi li ġgib magħha relazzjoni bħal dik. U l-istess imbagħad jingħad dwar jekk xi waħda mill-partijiet f'relazzjoni bħal dik, wara li tintemm dik ir-relazzjoni, tkunx tista' titlob ir-radd lura ta' dak li tkun tat lill-parti l-oħra matul l-istess relazzjoni.

"Resta da vedere a questo punto se sia ammissibile, tuttavia, per il convivente che abbia contribuito nel menage comune, richiedere la restituzione di quanto versato. La soluzione al quesito non può che essere negativa, almeno per ciò che concerne le spese correnti. ... Le

attribuzioni tra conviventi more uxorio sono state inquadrare anche nell'ambito delle liberalità d'uso, cioè delle liberalità non aventi carattere di donazione, che si usano fare in conformita' agli usi o in occasione di servizi resi. .. La giurisprudenza consolidata, comunque, ritiene irripetibili tali versamenti vicendevoli Pertanto, ormai, è pacifico ed indiscusso che il convivente non possa pretendere alcunchè dall'altro, per quanto conferito nel rapporto comune¹.

Minn dan l-insenjament id-deduzzjoni loġika hi li dak li ngħad isib l-applikazzjoni tiegħu meta l-kontribut tal-persuni konvivalenti jkunu bejn wieħed u ieħor indaqs. Dan għalhekk ifisser li meta xi waħda mill-partijiet tkun għamlet nefqa jew tat kontribut mhux tas-soltu, il-kfief tal-miżien ma jibqgħux bilanċati u għalhekk ma jibqax aktar jitqies li dik in-nefqa jew dak il-kontribut ikun sar minħabba r-rabta sentimentali bejn l-istess partijiet jew minħabba l-affett reċiproku. F'dak il-każ, minkejja li l-liġi tagħna sal-lum ma tagħti l-ebda rimedju partikolari eżegwibbli minn parti kontra l-parti l-oħra, xorta waħda ma tagħlaqx il-bieb lil dik il-parti li titlob mingħand il-parti l-oħra lura l-ħlas li tkun wettqet jew il-kontribut li tkun tat. Di fatti dan jista' jsir b'azzjoni hekk imsejha residwali bħalma hija l-azzjoni tal-arrikkiment indebitu – dik li l-Qorti għandha quddiemha - magħrufa bħala l-actio de in rem verso, azzjoni sussidjarja mogħtija lill-persuna f'dawk il-każijiet fejn ma tistax titressaq azzjoni ex contractu. Il-prinċipju li jmexxi din l-għamla ta' azzjoni huwa dak li m'huwix xieraq li persuna tistgħana bi ħsara ta' ħaddieħor (nemo licet locupletari cum aliena iactura). Għalhekk, il-limiti tal-azzjoni huma l-qies tal-vantaġġ li t-terza persuna tkun kisbet minħabba l-ispejjeż minfuqa mill-parti attriċi, u għandha l-mira li terġa' trodd l-ekwilibriju bejn il-patrimonju ta' min ikun stagħna u dak tal-parti li tkun għamlet jew nefqet spejjeż biex dan ikun seħħ. Billi din l-azzjoni għandha l-għerq tagħha fl-istitut tal-kważi-kuntratt, irid jintwera li l-fatt huwa wieħed leċitu u volontarju u li minnu titnissel obbligazzjoni, u li l-fatt ma jkunx seħħ kontra l-projbizzjoni espressa tal-parti nteressata.

Illi ngħad ukoll li l-elementi² li jsejsu din it-tip ta' azzjoni huma:

- (a) li persuna kisbet jew qiegħda tikseb vantaġġ jew utilità minħabba li xi ġid ta' ħaddieħor għadda għandha jew minħabba li xogħlijiet jew servizzi twettqu fi ħwejjigħa bla ma sar il-ħlas għalihom jew b'mod li ġew iffrankati spejjeż lill-parti li b'hekk tkun stagħniet;*
- (b) it-tnaqqis mill-ġid tal-parti l-oħra b'titolu lukrattiv;*
- (c) ir-rabta bejn it-tnaqqis tal-ġid tal-parti 'l waħda u ż-żieda jew benefiċċju tal-parti l-oħra;*
- (d) in-nuqqas ta' raġuni li tiġġustifika l-arrikkiment ta' parti u l-“ftaqir” tal-parti l-oħra u*
- (e) li min laqa' għandu l-ħaġa jew is-servizz stagħna b'dik il-ħaġa jew b'dak is-servizz."*

¹ **Desmond Stanley Stewart vs Therese Mangion Galea**, Prim Awla, deċiża fil-5 ta' Ottubru, 2015

² Manuale de Diritto Privato - Torrenti

Huwa ben ċar illi fil-mira ta' din l-azzjoni hemm l-arrikiment u tgawdija da parti waħda bi skapitu tal-parti l-oħra. Irid jingħad iżda illi fil-kawża odjerna rriżulta bħala fatt mhux kontradett, anzi ammess mill-attriċi nnifisha³ li hija għadha attwalment tgħix fil-fond ta' Marsalforn li huwa l-istess fond fejn hi tgħid li għamlet il-miljoramenti u xtrat diversi oġġetti u għamara sabiex timlih. Dan ifisser li l-attriċi għadha sal-lum tgawdi u tuża l-oġġetti li hemm fil-fond. Tajjeb jiġi sottolineat li din it-tgawdija hija tagħha biss għax il-konvenut ma għadux jgħix hemm. Fid-dawl ta' dawn il-fatti l-Qorti hija tal-fehma illi l-azzjoni ta l-attriċi sa fejn tirrigwarda l-għamara u l-oġġetti li jinsabu fil-fond "Port Mansions, Blokk A, Flat 2, Triq is-Sajjed, Marsalforn, Għawdex, kif ukoll il-miljoramenti li saru fl-istess fond ma tistax tirnexxi u dana għax kif diġà rrimarkat din il-Qorti Francene Cini għadha tgħix fil-fond flimkien ma' wliedha⁴ u għalhekk qed tgawdi s-servizz tal-affarijiet li jinsabu fih, u dan ad esklużjoni tal-konvenut, billi hu ma għadux jgħix hemm. Billi l-konvenut ħareġ mill-fond u mar jgħix banda oħra hu ma qed jieħu l-ebda vantaġġ mill-oġġetti li jinsabu fil-fond ma qed igawdi xejn minnhom.

Il-Qorti tinnota li fl-affidavit tagħha⁵ l-attriċi tagħmel lista ta' oġġetti, uħud issostni li għandha żżommhom hi filwaqt li oħrajn tgħid li huma mħallsin mill-konvenut. L-oġġetti mnizzla fil-lista huma kollha affarijiet li l-attriċi għadha qed tagħmel użu minnhom fil-fond fejn tgħix u għalhekk it-talba tagħha kif proposta fir-rikors ġuramentat, sa fejn jirrigwarda l-oġġetti fid-dar u l-miljoramenti li saru fil-fond, ma treġix.

Tenut kont ta' dan kollu però jkun utili ferm li jiġi osservat ukoll li l-azzjoni tal-attriċi tfalli wkoll fuq binarju ieħor u ċjoè li ma rnexxilhiex tipprova li l-oġġetti minnha identifikati fil-lista bħala mixtrija minnha effettivament inxtraw minnha. Il-fatt li l-irċevuti nħarġu fuq isimha ma jikkostitwixxix prova sodisfaċenti. Kif ġa ngħad l-introjt finanzażjarju li kellha l-attriċi matul il-perjodu li saru l-akkwisti ma kienx ikopri l-flus minfuqa u għalkemm l-attriċi ssostni li l-ġenituri tagħha kienu jgħinuha, madankollu x-xhieda kemm ta' Grace Cini, kif ukoll ta' missier l-attriċi xejn ma kienet konvinċenti⁶.

Huwa minnu li l-attriċi fil-kors tal-kawża ressqet diversi xhieda li xehdu li meta sar ix-xiri tad-diversi oġġetti għad-dar huma kienu nneozjaw il-bejgħ magħha biss u li fil-maġġor parti minn dawn ix-xhieda anke qalu li lill-konvenut qatt ma rawh u addirittura kien hemm min xehed ukoll li lill-konvenut lanqas biss jaf min hu. Madankollu din il-Qorti ma tistax ma tinnutax li l-attriċi nnifisha affermat li matul il-konvivenza hija kienet toqgħod id-dar u l-konvenut kien ikun għax-xogħol sa tard.

Fl-affidavit tagħha u ta' ommha Grace Cini dawn jgħidu illi hija kienet

³ A fol 426 tal-proċess

⁴ A fol 426 tal-proċess

⁵ A fol 323 tal-proċess

⁶ A fol 294 tal-proċess xhieda Grace Cini – "Issa ma nafx, ma nafx ta. Ma nistax naħseb. Jien tajtha kull meta tiġi titlobni." Mill-banda l-oħra missier l-attriċi jixhed li "...qatt ma talbitna" - a fol.415 tal-proċess

taħdem però ż-żmien li għamlet f'impjieg jirriżulta li kien f'it kif ukoll kien interrott. Di fatti mill-2002 sa' l-2006 ħadmet part time u fl-2006 meta kienet f'impjieg part time ħadmet ukoll full time mill-15 ta' Ġunju, 2006 sas-6 ta' Settembru, 2006. L-attriċi tgħid illi meta daħlet fil-fond flimkien mal-konvenut kienet għadha kemm waqfet mill-Università u kienet tagħmel xogħol ta' tindif li skont hi kien 'il hawn u 'l hinn u ma kellhiex xogħol fiss. Kienet anke tirreġistra u ommha ġieli għadditilha xi flus ukoll. Da parti tagħha Grace Cini, omm l-attriċi tikkonferma li bintha kienet tnaddaf magħha farmhouse li kienet tinkera. Tgħid ukoll iżda li t-tindif kien isir f'farmhouse waħda u minbarra x-xhud kienet tmur ukoll l-attriċi u oħt ix-xhud sabiex jgħinuha⁷. Grace Cini tixhed ukoll li l-attriċi kienet ukoll tmur tgħin lin-nanna tagħha u din kien ġieli tagħtiha xi flus ukoll.

Il-Qorti fliet din ix-xhieda. Għalkemm Grace Cini xehdet dwar is-sorsi ta' introjtu tal-attriċi, madankollu naqset milli tispeċifika l-ammonti illi hija tgħid li kienet qed tipperċepixxi bintha. Però anke jekk għall-grazzja ta' l-argument il-Qorti kellha taċċetta li l-attriċi kienet qed taħdem kif propju deskritt minnha stess 'il hawn u 'l hinn, xorta waħda tinsorgi l-problema ta' kemm effettivament kienet qed taqla' flus l-attriċi minn dan ix-xogħol li kienet qed tagħmel. Dan qed jingħad minħabba l-fatt li l-attriċi kemm fir-rikors ġuramentat kif ukoll permezz tax-xhieda minnha prodotta għamlet l-almu kollu tagħha sabiex tikkonvinċi lil din il-Qorti li l-ispejjeż kollha għall-oġġetti u tiżjin fid-dar minnha identifikati sar mill-flus tagħha. U dan appartni l-flus li ssemmi li ħarġet sabiex inxtrat l-għalqa fix-Xagħra.

L-attriċi targumenta li l-irċevuti ħargu f'isimha u għalhekk qed tippretendi li l-konvenut jirrifondiha l-flus. Il-Qorti iżda tqis li l-fatt biss li riċevuta tgħajjat lill-attriċi ma hux biżżejjed sabiex tasal u tiddeċiedi li l-attriċi tingħata raġun. Meta l-Qorti wiżnet dan il-fatt waħdu f'kontra pożizzjoni mal-fatti oħra li jemerġu waqt il-kawża jidhrilha li ma hux prova suffiċjenti sabiex din il-Qorti tkun konvinta li l-flus ħarġithom kollha l-attriċi⁸. Minn analiżi tad-dokumenti tat-taxxa esibiti mill-attriċi⁹ jirriżulta illi l-ammont li pperċepixxiet kull sena flimkien mal-benefiċċji soċjali li ngħatat fuq medda ta' erbatax (14)–il sena¹⁰, anke jekk wieħed għall-grazzja tal-argument biss, kellu jaċċetta li ma nefqet xejn minnhom, ma kienx ser ikollha l-fondi meħtieġa biex tkopri l-ispiża tal-oġġetti kollha li rigward tagħhom inħarġet riċevuta f'isimha. Huwa fatt ukoll li l-kontendenti f'din il-kawża għandhom żewġ ulied li riedu jipprovdu għalihom ukoll. Dawn il-fatti magħdudin flimkien jikkonvinċu lil din il-Qorti li l-verżjoni mogħtija mill-konvenut li matul il-konvivenza l-attriċi ma kellhiex il-meżzi sabiex tħallas għall-oġġetti kollha li hija issa qed jgħid li huwa għandu jikkontribwixxi għalihom hija aktar attendibbli.

Dominic Zammit jgħid li huwa kien ikun sigħat twal fil-garaxx tal-mekkanik tiegħu u għalhekk kien iħalli f'idejn l-attriċi sabiex tixtri dak li kienet tixtieq hi u għal dan il-għan kien iħallilha l-flus meħtieġa għall-

⁷ A fol. 282 sa 285 tal-proċess

⁸ Riċevuta a fol 191 datata 23 ta' Novembru 2007

⁹ A fol. 21 sa fol. 32 tal-proċess

¹⁰ A fol. 244 tal-proċess

akkwist. Lanqas fuq l-affarijiet li kienet tixtri ma kien jindaħal għax meta darba għażel fireplace l-attriċi bdiet tibki u għarrfitu li ma kien għoġobha xejn. Minn dakinhar beda jħalli f'idha.

Barra minn hekk għal din il-Qorti huwa ħaġa mil-lewn id-dinja [recte: minn ewl id-dinja] li għaladarba l-konvenut kien ikun qed jaħdem il-ġurnata kollha sakemm jidlam¹¹, kienet bilfors tkun l-attriċi illi tidher sabiex tixtri u tħallas għall-oġġetti u mhux hu. Irid jingħad ukoll li ħafna mill-akkwisti saru bi flus kontanti li l-konvenut jgħid li kien jgħaddi hu stess lill-attriċi.

Rigward il-flus depożitati l-bank jirriżulta li l-attriċi flus il-bank kellha però skont hi ġibidithom, sabiex setgħet tislef il-flus lill-konvenut ħalli jixtri l-għalqa x-Xagħra¹². Fix-xhieda tagħha l-attriċi ssemmi diversi ammonti li skont hi tat lill-konvenut kif ukoll ikkontribwixxiet għax-xiri tal-affarijiet fid-dar. Irid jingħad iżda li dawn l-ammont xejn ma huma konsistenti. Infatti l-ġenituri tal-attriċi jirreferu għal sittin elf ewro (€60,000), mentri l-attriċi f'waqtiet tikkonferma dak l-ammont u mbagħad drabi oħra titkellem fuq tmenin elf ewro (€80,000), u dana mingħajr sostenn ta' prova dokumentarja. Fil-fehma tal-Qorti dawn l-ammonti, hekk kif deskritti mill-attriċi ma humiex prova suffiċjenti sabiex l-istess Qorti tasal biex tikkonkludi li l-verżjoni tal-attriċi hija tali li tista' toqgħod fuqha, aktar u aktar meta mix-xhieda mogħtija mill-attriċi f'seduta f'kawża fl-ismijiet "Il-Pulizija vs Francene Cini" esibita fl-atti mill-konvenut¹³ jirriżulta li l-attriċi xehdet li lill-konvenut kienet tagħtu mitt elf ewro (€100,000). Il-fatt illi l-attriċi tidher li kull darba li tixhed dwar l-ammont li effettivament għaddiet lill-konvenut tispara numru differenti xejn ma jgħin lill-kredibbiltà tagħha.

Il-Qorti rinfaċċata b'verżjonijiet dijametrikament opposti u kultant anke konfużjonarji, di più mhux sostnuti bi provi sodisfaċenti jkollha taddotta r-raġunament li "per ciò che concerne il rapporto tra i conviventi, va detto che il danaro depositato si presuppone di proprietà di entrambi i parti uguali, salvo prova contraria. ... si presumono comuni tutti i versamenti risultanti sul conto, indipendentemente dal fatto che siano stati materialmente effettuati da uno solo dei cointestatari"¹⁴ Fil-każ odjern, iżda għalkemm b'applikazzjoni tar-raġunament ċitat, il-partijiet għandhom sehem indaqs mill-għamara u oġġetti li jinsbu fil-fond, xorta waħda din il-Qorti ma hix ser tillikwida sehem l-attriċi u dan għar-raġuni ġjā mogħtija u ċjoè, li hi għadha qed tgħix fil-fond u qed tgawdi l-oġġetti hi.

Dan kollu qed jingħad iżda fil-konfront biss għal dak illi għandu x'jaqsam mal-oġġetti u l-miljoramenti li jinsabu fl-appartament ta' Marsalforn. L-attriċi però ma llimitatx it-talba tagħha għal daww l-oġġetti biss u infatti fir-rikors ġuramentat issemmi wkoll flus li allegatament għaddiet lill-konvenut sabiex inxtrat għalqa x-Xagħra. Fl-opinjoni ta' din il-Qorti in linea mal-konsiderazzjonijiet ġa magħmula, dawn il-flus ma jistgħux

¹¹ Xhieda Francene Cini a fol 329 tal-proċess

¹² Xhieda Francene Cini a fol 330 tal-proċess

¹³ A fol 335 tal-proċess

¹⁴ Di Riccio Pg. 500

jitqiesu bħala nfieq għall-ħajja ta' kuljum u kontribut 'ordinarju' tagħha fir-relazzjoni li kellha mal-konvenut. Nefqa straordinarja bħal din hija waħda li l-azzjoni kontra l-arrikkiment indebitu mibdija mill-attriċi tagħtiha l-jedd li titlob lura mingħand il-konvenut. Rigward din l-għalqa l-konvenut jgħid li inxtrat minnu u li l-attriċi tagħtu s-somma ta' għoxrin elf ewro (€20,000)¹⁵. L-attriċi fil-kontroeżami tgħid li ħarget "sittin elf (60,000), li kienet tatni l-mummy. Barra l-flus li kelli l-bank."¹⁶ Hawnhekk għal darb oħra l-verżjoni tal-attriċi ma taqbilx ma' xhieda oħra mogħtija minnha in kontroeżami preċedentement, fil-kawża odjerna¹⁷, kif ukoll max-xhieda mogħtija mill-ġenituri tagħha – missierha xehed li s-somma ta' sittin elf ewro tawhilha fuq medda ta' erba' jew ħames snin! Fid-dawl ta' dawn il-verżjonijiet differenti, il-Qorti ttendi lejn il-verżjoni tal-konvenut għax hija konsistenti. Isegwi għalhekk li billi ma hux kontestat li l-għalqa x-Xagħra nxtrat mill-konvenut waħdu u jirriżulta wkoll li l-attriċi kkontribwixxiet somma flus, il-Qorti hija tal-fehma li fid-dawl ta' nuqqas ta' provi sodisfaċenti da parti ta' l-attriċi rigward is-somma minnha sborsata hija ma rnexxilhiex tikkontradixxi l-verżjoni mogħtija mill-konvenut u għalhekk, huwa ġust u ekwu li l-konvenut għandu jgħaddi lill-attriċi s-somma ta' għoxrin elf ewro (€20,000), bħala rifużjoni tas-somma mħallsa minnha versu l-prezz tal-għalqa.

Matul il-perkors tal-kawża l-attriċi semmiet ukoll il-permess tal-MEPA u tgħid li hija ħarget il-flus biex dan jitħallas. F'dan il-każ il-provi mressqa minnha kienu konvinċenti u infatti jirriżulta mix-xhieda ta Alvin Scicluna¹⁸ li : "Jiena ġejt mitlub naturalment lil min qed iħallas u l-ammont. Mela qed iħallas lil MEPA u l-ammont huwa ta' eight zero one four point fifty six (€8014.56)..... Ħarġu mill-kont tagħha"¹⁹

Il-Qorti tqis din il-verżjoni bħala waħda attendibbli u konsegwentement tqis li s-somma ta' tmint elef u erbatax-il ewro u sitta u ħamsin ċenteżmu (€8014.56) għandhom jiġu rifużi wkoll lill-attriċi.

Matul il-kawża ssemmev ukoll il-karozza tal-attriċi u l-mutur tal-konvenut. Irriżulta mil-lista prodotta fl-affidavit ppreżentat mill-attriċi li l-ebda waħda minn dawn il-veikoli ma tniżżlu u għalhekk il-Qorti ser tastjeni milli tikkunsidrahom.

Kif ġa ngħad kemm-il darba, l-attriċi għadha tgħix fil-fond tal-konvenut. Dan tal-aħħar esibixxa kont tad-dawl u l-ilma²⁰ illi minnu jirriżulta li l-utent registrat huwa l-konvenut u l-indirizz fejn hemm is-servizz li dwaru qed jinħareġ il-kont huwa l-fond fejn l-attriċi qed tgħix ma' ulied il-kontendenti. Dan il-kont jammonta għal disa' mija, erbgħa u sebgħin ewro u tnejn u erbgħin ċenteżmu (€974.42). L-attriċi fix-xhieda tagħha²¹ aċċettat li s-

¹⁵ A fol. 250 tal-proċess

¹⁶ A fol 257 tal-proċess

¹⁷ Xhieda mogħtija in kontroeżami fis-seduta tat-3 ta' April, 2019, a fol 331 tal-proċess

¹⁸ A fol 44 u 51 tal-proċess

¹⁹ A fol 55 tal-proċess

²⁰ A fol 428 tal-proċess

²¹ A fol 427 tal-proċess

servizz tad-dawl u l-ilma għamlet użu minnhom hi u għalhekk lesta li tħallas għall-konsum. Fid-dawl ta' dan kollu l-Qorti tqis li l-ammont ta' disa' mija erbgħa u sebgħin ewro u tnejn u erbgħin ċenteżmu (€974.42) għandhom jitnaqqsu mill-ammont li l-konvenut għandu jirrifondilha. Dan ifisser li l-konvenut għandu jagħti lill-attriċi is-somma ta' sebgħa u għoxrin elf u erbgħin ewro u erbatax –il ċenteżmu (€27,040.14)⁵²².»

9. L-attriċi appellat minn din is-sentenza finali, b'rikors imressaq fit-3 ta' Frar, 2021 b'erba' aggravji: (i) li s-sentenza appellata hija nulla billi l-Ewwel Qorti naqset li tiddegreta talba li tressqet quddiemha għas-soprasessjoni; (ii) li l-Ewwel Qorti wettqet kalkolu ħażin ta' dak li huwa dovut lilha; (iii) li parti mid-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti hija *ultra petita*; u (iv) li l-imgħaxijiet kellhom jitolqu mid-data tal-ittra uffiċjali u mhux mid-data tas-sentenza.

10. Il-konvenut wieġeb għall-appell permezz ta' risposta mressqa fil-25 ta' Frar, 2021 u ta r-raġunijiet għala l-appell kellu jiġi miċħud. Huwa ressaq ukoll appell inċidentali, b'aggravju waħdieni dwar il-kap tal-ispejjeż kif deċiż mill-Ewwel Qorti.

11. L-attriċi ma ressqet ebda tveġiba għall-appell inċidentali.

12. Inżamm smigħ quddiem din il-Qorti fis-6 ta' Ġunju, 2024 u minn hemmhekk l-appell tħalla biex tingħata din id-deċiżjoni llum.

Konsiderazzjonijiet:

²² €20,000 + €8014.56 - €974.42 = €27,040.14.

13. Din hija kawża dwar arrikkiment indebitu.

14. F'tema ta' dritt, mid-dispożizzjonijiet tal-**Artikoli 1028A u 1028B tal-Kodiċi Ċivili**, meħudin flimkien, joħorġu l-ħames presupposti li jridu simultanjament jikkoeżistu għall-iskop tal-azzjoni *de in rem verso*, u ċjoè:- (i) l-arrikkiment; (ii) id-dannu; (iii) il-korrelazzjoni bejn id-dannu u l-arrikkiment; (iv) in-nuqqas ta' kawża ġusta; u (v) in-nuqqas ta' azzjoni oħra mil-liġi prevvista. Diġà qabel l-introduzzjoni tal-prinċipju fil-**Kodiċi Ċivili** bl-**Att VII tal-2007**, il-Qrati tagħna kienu jsostnu l-validità tal-azzjoni fuq l-affermazzjoni antika tal-**Pomponio** (L. 206 fr. de regulis juris), «*iure naturae aequum est, neminem cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiores.*» Wieħed, imbagħad, ma jistax ma jinnotax illi meta l-leġislatur introduċa statutorjament il-prinċipju huwa kkollokha bejn l-atti u l-fatti produttivi ta' obbligazzjonijiet, diversi sija mill-kuntratt u mid-delitt jew mill-kważi-delitt. Similment għan-*negotiorum gestor* u l-*indebiti solutio*, l-arrikkiment indebitu hu font i ieħor ta' obbligazzjoni. Premess dan, id-dottrina u l-ġurisprudenza jikkarakterizzaw l-azzjoni bħala waħda sussidjarja. Li jfisser konċettwalment li hu rimedju estrem li jista' jiġi invokat meta l-qagħda, li tkun ħolqot l-iskwilibriju bejn il-partijiet, ma tkunx tista' tiġi regolata b'xi mezz ieħor rikonoxxut mil-liġi. Din l-interpretazzjoni restrittiva tinżel proprju mill-**Artikolu 1028B tal-Kodiċi Ċivili**, b'tali mod li s-sussidjarjetà hi strument ta' kontroll għat-twessigh tal-kamp operattiv tal-azzjoni (ara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell (Kompetenza Inferjuri) tas-6 ta' Ottubru, 2010 fl-ismijiet **Martin Chetcuti et v. Rosario Gatt et**).

15. Qabelxejn jeħtieġ li din il-Qorti tqis l-**ewwel aggravju**, li permezz tiegħu l-attriċi appellanti tfisser li hija kienet ippreżentat rikors fit-3 ta' Settembru, 2020 quddiem l-Ewwel Qorti, li permezz tiegħu talbet is-sospensjoni tal-prolazzjoni tas-sentenza u talbet is-soprasessjoni tal-kawża. Ir-raġuni wara din it-talba kienu proċeduri ġodda li hija kienet ressqet fejn talbet lil dik il-Qorti li kellha quddiemha dawn il-proċeduri ġodda sabiex tistħarreg il-fatt li r-relazzjoni vera ta' bejn il-partijiet fir-rigward tal-art li nxtrat fi Triq Għonqa, ix-Xagħra kienet waħda ta' *prestanome* u b'hekk tgħid li l-mertu ta' dik il-kawża jolqot direttament il-mertu tal-kawża tal-lum. L-appellanti tgħid li għalkemm l-Ewwel Qorti rat ir-rikors u ordnat in-notifika tiegħu lill-konvenut bi żmien ħamest ijiem sabiex jippreżenta tveġiba, dan ir-rikors baqa' ma ġiex trattat u deċiż.

16. Tissokta tgħid li t-talba għas-sospensjoni tal-prolazzjoni tas-sentenza kienet rilevanti fid-dawl li d-deċiżjoni tal-kawża li kienet tressqet l-aħħar kienet tolqot l-istess art u għalhekk ikollha effett fuq il-kawża tal-lum. Tishaq li l-konsegwenza li r-rikors baqa' ma ġiex deċiż hija n-nullità ta' dak kollu li seħħ wara. Tgħid li seta' kien il-każ li dan kien żball amministrattiv iżda hija x'inh i r-raġuni, dan għandu jwassal għan-nullità ta' dak li seħħ wara. Fi ftit kliem, l-appellanti qiegħda ssostni li s-sentenza appellata hija nulla.

17. L-appellat wieġeb għal dan l-aggravju billi jgħid li huwa minnu li r-rikors imsemmi baqa' ma ġiex degretat, iżda jissokta jgħid li l-fatt li l-Ewwel Qorti baqgħet għaddejja u ddeċidiet il-kawża fil-mertu jista' jiġi implicitament meqjus bħala li t-talba ġiet miċħuda. Jgħid li huwa ċert li dan kien *lapsus* ġenwin u dan meqjus il-fatt li għaddew kważi ħames xhur minn meta tressaq ir-rikors għad-data ta' meta ngħatat is-sentenza. Jgħid li tul dan iż-żmien ma jirriżultax li l-attriċi b'xi mod ġibdet l-attenzjoni għal dan ir-rikors, inkluż dakinhar li ngħatat is-sentenza.

18. Jissokta jgħid li fil-każ tal-lum jekk wieħed jeżamina t-talba li ma ġietx degretata, hekk kif huwa diġà fisser fit-tweġiba għar-rikors tal-attriċi, l-Ewwel Qorti qatt ma setgħet tilqa' t-talba billi kawża ma kinitx tiddependi minn oħra. Kemm huwa hekk, jgħid li aktar kien każ ta' *lis alibi pendens*. Għadarba t-talba għas-soprassessjoni ma kienet se tbiddel xejn mill-eżitu tal-kawża u lanqas kienet xi talba ta' importanza u l-fatturi kollha jippuntaw lejn iċ-ċaħda tat-talba, jiġi b'hekk li l-aggravju għandu jiġi miċħud.

19. Illi l-liġi tagħmilha ċara li biex tista' tintlaqa' s-sejha ta' nullità ta' sentenza jeħtieġ li min jallega dan juri li sentenza bħal dik kienet imsejsa fuq nuqqas ta' ġurisdizzjoni jew fuq in-nuqqas ta' ċitazzjoni, jew fuq l-illegittimità tal-persuna jew li s-sentenza mogħtija mill-Ewwel Qorti tkun iddeċidiet fuq ħwejjeg li ma ntalbux (*extra petita*) jew dwar aktar minn dak

li ntalab (*ultra petita*) jew li tkun milquta minn kull difett ieħor li jippreġudika l-jedd ta' smiġh xieraq (**Artikolu 790 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**). Minkejja dan, u b'ħarsien tal-prinċipju li sa fejn jista' jkun sentenza m'għandhiex titħassar b'mod legġer u b'heffa jekk kemm-il darba tista' tkun salvata (ara Appell Ċivili maqtugħ fis-7 ta' Ottubru, 1991 fil-kawża fl-ismijiet **John Mallia v. Manager Water Works Department**), l-eċċezzjoni tan-nullità tas-sentenza ma tintlaqax jekk jintwera li ma tirriżultax xi waħda miċ-ċirkostanzi li ssemew qabel u jekk is-sentenza tkun ġusta fis-sustanza tagħha (ara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell mogħtija fis-27 ta' Jannar, 2021 fl-ismijiet **Louis Bonnici v. Maria Magdala Sultana**).

20. Marbut ma' dan, ingħad mill-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza fl-ismijiet **Sharon Rose Roche v. L-Avukat Ġenerali et** deċiża fis-16 ta' Marzu, 2017, li n-nuqqas ta' għoti ta' provvedimenti f'rikorsi li jitressqu matul il-kawża, ma jidhrux la fid-dispożizzjoni tal-liġi u lanqas fl-effetti legali tagħha. B'żieda ma' dan, lanqas intwera mill-appellanti kif il-fatt li ma ġiex degretat ir-rikors tagħha hija ġarrbet ksur tal-jedd tagħha għal smiġh xieraq. Il-Qorti kompliet ittenni, li «*Ir-raġunijiet maħsuba mil-liġi biex iwasslu għat-tħassir ta' sentenza jitolbu ċirkostanzi aktar gravi u radikali minn dawk li dwarhom l-appellanti tressaq dan l-aggravju (Appell Inferjuri PS 7.7.2003 fil-kawża fl-ismijiet **Avv. Dr. Jotham Scerri Diacono noe et v. Carmelo Borg Bonaci**).*»

21. Meta nduru għall-każ tagħna, mhux kontestat il-fatt li l-attriċi appellanti ressqet rikors fit-3 ta' Settembru, 2020 li permezz tiegħu talbet lill-Ewwel Qorti sabiex tissospendi l-għoti tas-sentenza. Il-konvenut, wara li ġie notifikat u ngħata l-jedd li jwieġeb, oppona għal din it-talba. Mhux kontestat li l-Ewwel Qorti baqgħet qatt ma ddeċidiet ir-rikors tal-attriċi, u fil-15 ta' Jannar, 2021 qatgħet il-kawża billi tat is-sentenza appellata.

22. Din il-Qorti tqis li minkejja dan in-nuqqas, dan l-aggravju xorta waħda mhux misthoqq u dan għar-raġunijiet li se jiġu hawn imfissra. Il-punt tat-tluq għandu jkun li huwa mistenni minn kull qorti li tifli b'reqqa l-atti li jkollha quddiemha u li kull talba li titressaq lilha għandha tiġi deċiża. Minkejja dan, iżda fil-każ tal-lum xorta m'hemmx lok għas-sanzjoni estrema li titħassar is-sentenza appellata. Kif rajna, it-talba li ma ġietx deċiża kienet waħda ta' sospensjoni tal-prolazzjoni tas-sentenza billi kien hemm lok għas-soprasessjoni u allura mhix waħda minn dawk imsemmija **fl-Artikolu 790 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**. B'żieda ma' dan, għalkemm f'wieħed mill-aggravji, l-appellanti tishaq li l-Ewwel Qorti ddeċidiet *ultra petita* però dan biss b'referenza għal ammont żgħir li hija naqqset mill-ammont li llikwidat. Tant huwa hekk li l-istess appellanti ma ssemmiex dan il-punt taħt dan l-aggravju bħala raġuni oħra għalfejn għandha titħassar is-sentenza. Fuq kollox, l-appellanti ma ressqet lanqas l-ebda argument għalfejn dan in-nuqqas b'xi mod

ippregudikalha l-jedd tagħha għal smigħ xieraq.

23. Din il-Qorti qieset li minn mindu ġie ppreżentat ir-rikors quddiem l-Ewwel Qorti sad-data li ngħatat is-sentenza, erba' xhur wara, l-attriċi fl-ebda mument ma ġibdet l-attenzjoni tal-Qorti li kien għad hemm dan ir-rikors pendent. Saħansitra lanqas dakinhar li kienet se tingara s-sentenza. Parti hija mistennija li ssegwi b'attenzjoni liema bħalha l-proċeduri li fihom tkun parti. Jekk tonqos milli tagħmel dan, allura m'għandhiex ħlief twaħħal fit-traskuraġni tagħha. Kif qalet hija stess, dan seta' kien żball amministrattiv. Allura kemm kien ikun aktar għaqli li l-attriċi meta rat iż-żmien għaddej u ma rċeviet l-ebda att mill-Qorti sabiex ir-rikors jiġi trattat, hija tiġbed l-attenzjoni li kellha talba pendent?

24. B'żieda ma' dan, *«jinsab ritenut fil-ġurisprudenza li s-soprassessjoni huwa rimedju straordinarju li l-Qorti għandha tirrikorri għalih biss meta hu meħtieġ fl-interess tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja f'każ li tingala' kwistjoni li d-deċiżjoni tagħha tinfluwixxi sostanzjalment fuq l-eżitu tal-kawża, u fl-istess ħin ma tistax tiġi eżaminata fl-istess kawża jew ikun spedjenti li tiġi eżaminata f'kawża oħra separata. Is-soprassessjoni huwa ndikat għal dawk il-każijiet meta jkun hemm lok għas-soluzzjoni ta' xi punt li minnu tiddependi neċessarjament il-kontinwazzjoni tal-kawża li tiġi soprasseduta. Huwa provvediment rimess għad-diskrezzjoni tal-ġudikant skont iċ-ċirkostanzi partikolari u speċjali ta'*

kull każ.» (ara d-digriet fl-ismijiet **Joseph Gaffarena et v. Mixer Concrete Works Limited et** mogħti fis-27 ta' Mejju, 2005).

25. Hekk kif qal tajjeb il-konvenut appellat, ma kien hemm l-ebda punt fil-kawża tal-lum li kien jeħtiġilha tistenna d-deċiżjoni fil-kawża l-oħra li tressqet. Billi kien hemm l-istess raba' msemija b'daqshekk ma jfissirx li l-Ewwel Qorti kellha għalfejn tilqa' t-talba mressqa. Mad-daqqa t'għajn lanqas jirriżulta li b'daqshekk l-appellanti ġarrbet xi preġudizzju. Hija xorta waħda għandha l-jedd li tibqa' tinsisti fuq il-pretensjoni tagħha li r-relazzjoni bejn il-partijiet għax-xiri tar-raba' kienet waħda ta' *prestanome*.

26. Għalhekk dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.

27. Permezz tat-**tieni aggravju**, l-attriċi tgħid li l-Ewwel Qorti kienet żbaljata meta waslet għall-konklużjoni tagħha u dan billi fil-kalkolu tagħha xi ftit jew wisq ma tatx piż tad-dokumenti kollha esibiti liema dokumenti u xhieda ma ġewx ikkontestati fil-mori tal-proċeduri. Hija rreferiet għal bosta dokumenti ppreżentati fejn minnhom jidher li hija fil-fatt kellha l-mezzi jew personalment jew permezz tal-ġenituri tagħha sabiex tħallas l-ammonti mitluba minnha. Hija tirreferi għalhekk għall- paġni 44 sa 46, 137, 139, 140, 333, 419, 420 u 422 tal-proċess.

28. Tissokta tgħid li fis-sentenza tagħha, il-Qorti qalet illi l-partijiet

għandhom sehem indaqs mill-għamara u oġġetti li jinsabu fiha, però xorta waħda ma llikwidatx sehem l-attriċi u dan għar-raġuni li hija għadha tgħix fil-fond u kienet qiegħda tgawdi l-oġġetti hi. L-appellanti tgħid li hija mhux qiegħda tgħix fil-fond u għalhekk l-Ewwel Qorti kienet obbligata li tillikwida sehem l-attriċi rrispettivament minn min kien qiegħed jokkupa dan il-fond u għalhekk il-benefikati kollha li ssemew u prova tal-ħlas tagħhom tressqet u għaldaqstant sehemha għandu jkun nofs ta' dak il-bilanċ li jirriżulta.

29. Il-konvenut appellat jgħid li dan l-aggravju huwa marbut mad-diskrezzjoni li ħaddmet l-Ewwel Qorti u li din il-Qorti m'għandhiex tiddisturbaha. Jgħid li l-Ewwel Qorti tat ir-raġunijiet għalfejn waslet għall-konklużjonijiet tagħha u wriet il-kunflitt fil-provi mressqa mill-konvenuta, speċjalment il-mod kif xehdu il-ġenituri tagħha. L-Ewwel Qorti emmnet il-verżjoni tiegħu u tat ir-raġunijiet tagħha. Jgħid li l-Ewwel Qorti ddeċidiet tajjeb li l-mobbli li kien hemm u li l-attriċi setgħet tat sehemha biex inxtraw (għalkemm xi haġa żgħira għaliex il-maġġorparti tal-flus ħariġhom huwa) tgawdew mill-attriċi ad esklużjoni tiegħu u għalhekk ma kienx il-każ li jkun hemm rifiżjoni min-naħa tiegħu. Jissokta jgħid li l-attriċi nsiet issemmi li l-Ewwel Qorti għamlitha ċara li ma kienx hemm prova li l-oġġetti li tallega li nxtraw minnha tassew inxtraw minnha. Għalhekk jagħlaq billi jgħid li m'hemm xejn fid-diskrezzjoni li użat l-Ewwel Qorti li huwa manifestament ingust u li għandu jwassal lil din il-Qorti biex tiddisturba d-diskrezzjoni

eżerċitata.

30. Illi dwar dan l-aggravju hemm diversi punti li din il-Qorti jeħtiġilha tqis.

31. Qabelxejn, din il-Qorti ma tistax ma tgħid xejn dwar il-fatt li dan l-aggravju huwa xott għall-aħħar għal dawk li huma raġunijiet għalfejn skont l-appellanti l-Ewwel Qorti żbaljat fil-kalkolu tagħha. Tgħid biss li kien kalkolu ħażin għaliex tressqu provi li kienu tali li kellhom iwasslu lill-Qorti taċċetta l-verżjoni tagħha li kellha biżżejjed finanzi (kemm minn tagħha u li rċeviet mingħand il-ġenituri tagħha) biex tixtri l-affarijiet u biex toħroġ il-flus għall-art. Irreferiet għal paġni mill-proċess mingħajr ma tfisser eżatt fiex żbaljat l-Ewwel Qorti.

32. Kif ingħad drabi oħra minn din il-Qorti, huwa meqjus li skont l-**Artikolu 143(1) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**, rikors tal-appell għat-tħassir ta' sentenza mogħtija fl-ewwel grad għandu jkun fih raġunijiet dettaljati li għalihom ikun qiegħed jintalab dak it-tħassir. Din il-Qorti għamlitha ċara kemm-il darba, li sakemm l-appellant ma jsostnix it-talbiet finali b'argumenti speċifiċi għalfejn id-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti tkun żbaljata, it-talbiet li ma jkunux sostnuti b'argumenti, ma jiġux kkunsidrati (ara b'eżempju s-sentenza ta' din il-Qorti tad-9 ta' Mejju, 2024, fil-kawża fl-ismijiet **Peter Plant Limited v. Water Services Corporation**

u dik tal-20 ta' Ġunju, 2024 fl-ismijiet **John Vincent Meli et v. Simon John Meli et**).

33. Sfiq ma' dan, għalkemm il-liġi titkellem fuq «raġunijiet dettaljati», dan ma jfissirx li l-appellant għandu jara x'jagħmel biex joqgħod jimla l-paġni tal-appell billi joqgħod jittellem żejjed u jagħmel riferenzi twal għall-kotba u għall-ġurisprudenza mingħajr rabta loġika mal-kwistjoni involuta fl-appell. Kemm hu hekk, jinsab aċċettat fil-ġurisprudenza li appell xorta waħda għandu jiġi mistharreġ minkejja li l-aggravji tiegħu jkunu qosra (ara s-sentenza fl-ismijiet **Etienne St. John v. Raymond Vella** deċiża mill-Qorti tal-Appell fil-15 ta' Jannar, 2024). Wara kollox, appell jiddependi fuq kemm wieħed ikun kapaċi jfisser l-aggravji tiegħu b'mod ħafif, mexxej u li jinftiehem dwar ir-raġuni għalfejn is-sentenza appellata għandha tiġi mħassra jew mibdula (ara s-sentenza fl-ismijiet **Lorenza Vincenza sive Lora Zarb v. Carmelo sive Charles Caruana et** deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fis-6 ta' Ottubru, 2023).

34. B'danakollu però, minkejja li huwa aċċettabbli li wieħed jista' jressaq aggravji li jkunu qosra u xotti, dak li jkun irid japprezza li, daqskemm Qorti tal-Appell ma tistax tikkunsidra xi parti mit-talba finali li dwarha ma jitressqu l-ebda argumenti jew aggravji għalfejn id-deċiżjoni appellata tkun żbaljata (ara s-sentenza fl-ismijiet **Alicia Meilak v. Clodomiro Meilak** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fit-12 ta' Mejju, 2022),

daqstant ieħor il-Qorti tal-Appell ma tistax tišharreġ appelli mingħajr aggravji (ara s-sentenza fl-ismijiet **Godfrey Ellul v. Avukat Ġenerali** deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali fit-3 ta' Novembru, 2006) jew appelli li jkun fihom aggravju li jgħid semplicement li l-apprezzament imwettaq mill-Ewwel Qorti ma setax iwassalha għall-konvinzjoni morali tagħha biex tiċċad it-talbiet attriċi, mingħajr ebda forma ta' spjegazzjoni (ara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell maqtugħa fil-11 ta' April, 2024 fl-ismijiet **Richard Attard et v. Mark Anthony Barbara et**).

35. Kif ingħad mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Luana Deguara v. Judas (Guido) Taddeo sive Edwin Scicluna nomine** deċiża fit-3 ta' Frar, 2009, «*mhiġiex waħda mill-funzjonijiet ta' din il-Qorti li toqgħod tipprova teskoġita jew tindovina x'setgħa intenda l-appellant.*» Min jappella għandu jindika b'mod preċiż l-ilmenti tiegħu, u jekk qed jattakka l-apprezzament tal-provi milħuqa fl-ewwel grad, dan irid jindika fejn ma jaqbilx (ara s-sentenzi fl-ismijiet **Rosemarie Magri pro et noe v. Joseph Magri** deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-28 ta' Novembru, 2008 u **Dr Annalisa Caruana v. Transport Malta** deċiża mill-Qorti tal-Appell (Kompetenza Inferjuri) fil-25 ta' Ġunju, 2021).

36. Sewwasew f'dan il-każ, l-appellanti ma tistax tippretendi li din il-Qorti tal-Appell għandha ddawwar is-sentenza tal-Ewwel Qorti għarraġuni biss li hija qiegħda ssostni li l-Ewwel Qorti ma tatx piż lid-

dokumenti minnha preżentati. Fuq xhieda mhux kontestati hija kemm għamlet referenza għalihom għal dak li huma paġni. Imbagħad għal dak li huma l-oġġetti mobbli tgħid li dawn għandhom jinqasmu nofs bin-nofs għaliex hija m'għadhiex tgħix fil-fond u tieqaf hemm. Ma ssemmi ebda raġunijiet kif u fejn l-Ewwel Qorti ddeċidiet hażin u għal liema raġuni. Dan kollu waħdu wkoll għandu jwassal lil din il-Qorti sabiex twarrab dan l-aggravju.

37. B'danakollu din il-Qorti se tqis dan l-aggravju xorta waħda u mill-ewwel tgħid li mhux wieħed fejjiedi.

38. Fl-ewwel lok, l-appellat qajjem il-kwistjoni li din il-Qorti m'għandhiex tiddisturba l-apprezzament tal-provi mwettaq mill-Ewwel Qorti sakemm ma jkunx wieħed manifestament hażin jew għal xi raġuni oħra gravi. Biss però, din il-Qorti, ilha li warrbet il-pożizzjoni iebša meħuda f'bosta deċiżjonijiet u l-ġurisprudenza ta' dawn l-aħħar snin ta' din il-Qorti. Dan jingħad fis-sens li din il-Qorti tgawdi minn awtonomija sħiħa fl-apprezzament tal-fatti u għandha kull setgħa li tinterpreta l-fatti mod ieħor minn kif tkun fehmithom il-Qorti tal-ewwel grad (ara s-sentenzi ta' din il-Qorti tal-25 ta' April, 2024, fil-kawża fl-ismijiet **Carmen Muscat proprio et nomine et v. Domenic Cutajar et** tad-29 ta Marzu, 2023 u fil-kawża fl-ismijiet **Carmel Curmi v. Saviour sive Sammy Spiteri et**, kif ukoll il-ġurisprudenza hemmhekk imsemmija).

39. Meta nduru għall-għarbiel tal-provi li wettqet l-Ewwel Qorti, dan kien wieħed tajjeb imsaħħaħ b'argumenti konvinċenti u sodi. Farsa lejn id-dokumenti li kellhom l-iskop juru d-dħul tal-appellanti matul is-snin jirriżulta li meta kienet studenta hija kienet tagħmel xi xogħlijiet mhux fuq bażi *full time*. Jirriżulta li bejn is-snin 2002 sa 2007 hija qalgħet l-ammont ta' €24,981. Tgħid li f'xi żmien kienet tmur taħsel xi *farmhouse* flimkien ma' ommha, però ma tgħidx kemm kien id-dħul tagħha. mill-bqija ma ħadmitx aktar u d-dħul tagħha kien mill-benefiċċji soċjali. L-appellanti tgħid ukoll li l-ġenituri tagħha tawha madwar €60,000 fuq medda ta' snin.

40. Ir-relazzjoni tal-partijiet bdiet madwar is-sena 2000. Il-fond ġewwa Marsalforn inxtara mill-konvenut f'tit snin wara. Jirriżulta wkoll li nxtrat art ġewwa x-Xagħra mill-konvenut aktar tard matul iż-żmien li kienu għadhom jgħixu flimkien.

41. Illi dwar ix-xiri tal-art ġewwa x-Xagħra, l-appellat jaċċetta li għandu jgħaddi l-ammont ta' €20,000 lill-attriċi bħala s-somma li hija għaddietlu. Kemm huwa hekk, l-appellat ma ressaq l-ebda appell inċidentali dwar l-ammont likwidat mill-Ewwel Qorti favur l-attriċi. Jirriżulta wkoll mill-affidavit tal-appellat li huwa jammetti li l-attriċi xtrat bosta oġġetti u li huwa m'għandux oġġezzjoni li teħodhom lura, għalkemm suffitti u nofs sufan ma tistax teħodhom lura naturalment.

42. L-attriċi jidher li qiegħda tippretendi somma akbar għalkemm kemm bl-eżatt ma ssemmi xejn fl-appell. Tippretendi wkoll li għaliex l-irċevuti tal-bosta mobbli li nxtraw għall-appartament ħarġu fuq isimha mela dan ifisser awtomatikament li ħarġet il-flus għax-xiri ta' daww l-oġġetti hija. Biss però fiċ-ċirkostanzi tal-każ tal-lum dan il-fatt waħdu żgur ma jistax jissarraff f'tali konklużjoni.

43. Biss biss jirriżulta li bejn Ottubru 2009 u Ottubru 2010 inxtraw kmamar tas-sodda u sufan għall-prezz globali ta' €20,700. Ommha xtratilhom kamra tas-sodda u affarijiet oħra b'nefqa ta' viċin l-€4,000. Inxtraw ukoll oġġetti oħra li b'kollox l-ammont tela' għal ftit aktar minn €5,000.

44. Minn dan il-kwadru tal-provi u meqjus id-dhul tal-appellanti, li ma tistax titwemmen li ma kienet tonfoq xejn għaliha jew għall-ħajja, din il-Qorti ma tistax ħlief taqbel mal-Ewwel Qorti li hija ma kellhiex biżżejjed dhul biex tħallas waħidha minn butha biss il-kmamar tas-sodda, is-sufan u l-oġġetti l-oħra. Hija sostniet u l-ġenituri tagħha xehdu wkoll li tawha flejjes u jissemmew ammonti differenti. Filwaqt li l-Qorti ma teskludix li l-ġenituri setgħu għaddew xi flejjes lil binthom biss, issibha diffiċli temmen li dawn kienu l-ammonti msemija. Mill-provi ma rriżultax li l-ġenituri tal-appellanti huma xi benestanti. Almenu minn dak li xehdu, id-dhul tagħhom ma jistax jitqies li kien xi wieħed għoli. Fuq kollox, l-appellanti

ma tikkontestax il-fatt li l-konvenut appellat dejjem ħadem u ħaseb għall-
ħtiġijiet tal-familja. Bl-introjt tagħha mill-ftit li ħadmet, mill-benefiċċji
soċjali u minn dak li setgħu tawha l-ġenituri tagħha (u ma jridx jintesa li
ma' dawn iridu jingħaddu l-ammonti likwidati mill-Ewwel Qorti bħala
dovuti lilha) ma jistax ikun li kollox tħallas minn butha. Ċertament li xi ftit
ikkontribwit imma żgur mhux l-ammonti kollha. Fuq kollox kif diġà ntqal il-
konvenut innifsu semma lista sħiħa ta' oġġetti tad-dar li hija xtrat u allura
bla dubju huwa aċċertat li l-appellanti nefqet flus anke f'oġġetti bħal
purtieri, oġġetti elettronici u bżonnijiet oħra li l-appellat iddikjara li tista'
teħodhom mill-fond.

45. Barra minn hekk l-appellanti waqt ix-xhieda tagħha qalet li dak iż-
żmien hija kienet għadha tgħix fil-fond fejn kienu jinsabu dawn l-oġġetti.
Fir-rikors tal-appell tgħid li m'għadhiex tgħix fih. L-appellat ikkonferma din
id-dikjarazzjoni fil-parti tal-appell inċidentali u mhux hekk biss iżda żied li
l-appartament ġie żvojtat kompletament mill-attriċi. Fi kwalunkwe każ, l-
Ewwel Qorti ddeċidiet tajjeb li anke li kieku hija xtrat il-mobbli minn butha
ladarba baqgħet tgawdihom hija ad esklużjoni tal-appellat (żgur għal
ħafna snin) li kien ħareġ mid-dar hija ma kellhiex tkun rimborsata
tagħhom.

46. Għaldaqstant dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.

47. Ngħaddu issa għat-**tielet aggravju**, li permezz tiegħu l-appellanti tgħid li l-Ewwel Qorti ħadet konjizzjoni ta' kont tad-dawl u ilma, u naqset l-ammont tal-kont mingħajr ma kien hemm kontrotalba f'dan is-sens. Lanqas fl-eċċezzjonijiet tiegħu ma rrefera għal dan il-kont. B'hekk tgħid li għal dak li huwa dan it-tnaqqis, l-Ewwel Qorti ddeċidiet *ultra petita*.

48. Il-konvenut appellat laqa' għal dan l-aggravju billi qal li dan huwa wieħed fieragħ. Jgħid li l-kont maħruġ minn ARMS Limited ġie prodott bħala parti mid-difiża tiegħu kontra t-talba għall-ħlas imressqa mill-attriċi. Din l-azzjoni ta' komunjoni familjari taċita hija intiża biex tillikwida kollox u b'hekk l-Ewwel Qorti ma ddeċidiet xejn li joħroġ barra mit-talbiet attriċi.

49. Illi l-**Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili** jagħti definizzjoni ta' x'jikkostitwixxi sentenza *extra petita* jew sentenza *ultra petita* fl-**Artikolu 811** li jitratta r-raġunijiet li jiġġustifikaw ritrattazzjoni. Is-**subinċiż (f)** jiddefinixxi *extra petita* meta "*is-sentenza tkun ġiet mogħtija fuq haġa mhix imdaħħla fit-talba*" filwaqt li s-**subinċiż (g)** jiddefinixxi *ultra petita* meta jirriżulta illi "*bis-sentenza jkun ġie mogħti iżjed minn dak li ntalab*". Imbagħad insibu **Artikolu 790** tal-istess Kodiċi li jipprovdi ir-regola ġenerali illi meta quddiem qorti fi grad ta' appell tingieb 'il quddiem eċċezzjoni tan-nullità tas-sentenza appellata, dik l-eċċezzjoni m'għandhiex tintlaqa' jekk is-sentenza tkun ġusta fis-sustanza tagħha. Però għal dik ir-regola ġenerali hemm numru ta' eċċezzjonijiet fosthom illi

irrispettivament jekk is-sentenza hix ġusta fis-sustanza, l-eċċezzjoni tan-nullità tas-sentenza appellata għandha xorta tintlaqa' jekk jirriżulta li s-sentenza tal-Ewwel Qorti hija *extra petita* jew *ultra petita* (ara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell maqtugħa fis-6 ta' Frar, 2024 fl-ismijiet **Christopher Caruana v. P & J Co Ltd**).

50. Hija ġurisprudenza kostanti li filwaqt li l-attur li jistitwixxi kawża huwa fil-libertà li jiddeċiedi n-natura tal-azzjoni li permezz tagħha jaddixxi l-Qorti, hija daqstant ieħor ġurisprudenza kostanti illi l-Qrati Superjuri huma marbuta li jiddeċiedu l-kawżi fuq dak li jiġi premiss u mitlub fir-rikors ġuramentat. Il-Qorti ma għandhiex tiddeċiedi fuq xi haġa oħra li għalkemm tkun irriżultat fil-kors tas-smiġħ tal-kawża, ma tidholx sewwa fit-talba kif imfissra u mressqa mill-attur. Altrimenti s-sentenza tkun *ultra* jew *extra petita* u b'hekk tiġi li ma tiswiex. Fl-istess ħin, huwa miżmum illi ma jirrendix sentenza milquta bil-vizzju tal-*ultra* jew *extra petita* meta fis-sentenza ma tintlaqax it-talba attriċi fl-intier tagħha dejjem, jekk dak milqugħ jista' ġuridikament jiġi kkunsidrat li huwa inkluż fit-talba kif imressqa mill-attur (ara s-sentenzi tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet **Wintrade Limited v. Aparthotels Limited et** mogħtija fit-30 ta' Novembru, 2022; **Maryanne Vella v. Brian Zammit et** deċiża fil-31 ta' Mejju, 2023; u **Christopher Caruana v. P & J Co Ltd** deċiża fis-6 ta' Frar, 2024).

51. Għe miżmum mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza tagħha tat-12 ta'

Marzu, 2024 fl-ismijiet **Raymond Grasso v. Methode Electronics Malta Limited et** li: «din il-Qorti tixtieq tiċċara d-distinzjoni bejn deċiżjoni extra petita u deċiżjoni ultra petita, għaliex tinnota li ta' spiss dawn iż-żewġ kunċetti jiġu mixħutin flimkien aktarx minħabba li min jużahom ma jkunx ċert xi tfisser waħda u l-oħra. Deċiżjoni ultra petita hi waħda mogħtija skont id-domanda, iżda li tagħti iktar milli jkun intalab, bħal meta f'kundanna għal ħlas tingħata somma ikbar minn dik mitluba. Deċiżjoni extra petita hi waħda li tbiddel sostanzjalment il-petitum jew il-causa petendi, bħal meta l-attur jitlob ir-riżoluzzjoni ta' kuntratt minħabba inadempiment iżda l-imħallef iħollu minħabba impossibilità sopravvenuta tal-prestazzjoni (**Federico del Giudice, Il Latino in Tribunale, IV ediz.,**(sena 2011) vuċi Extra petita, ultra petita, paġni 108-109). Sa ċertu punt dawn iż-żewġ kunċetti japplikaw ukoll għall-eċċezzjonijiet.» Il-Qorti żiedet tgħid li: «Il-vizzju tal-ultrapetizzjoni jew l-extrapetizzjoni huwa error in procedendo, li jseħħ meta l-ġudikant jippronunzja ruħu oltre l-limiti tal-pretensjonijiet jew tal-eċċezzjonijiet imressqa mill-partijiet, ossija fuq materja estranja għall-oġġett tal-ġudizzju, li ma jkunx ukoll rilevabbli ex officio (**Marchese Riccardo Cassar Desain v. Giovanni Spiteri** 25.11.1927).»

52. Miżmum dan, din il-Qorti ma taqbilx ma' dak li wieġeb il-konvenut fir-risposta tiegħu. Fl-ewwel lok, huwa ovvj u minn qari tar-rikors maħluf li l-azzjoni tal-attriċi hija msejsa fuq l-istgħanar tal-konvenut mhux

misthoqq, u ċertament mhijiex azzjoni bl-iskop li jkun hemm xi forma ta' likwidazzjoni tal-komunjoni familjari taċita. Fit-tieni lok, il-konvenut mhux biss ma ressaq l-ebda kontrotalba, talli lanqas fl-eċċezzjonijiet tiegħu ma jsemmi li l-attriċi kellha pendenti xi kont jew kontijiet tad-dawl u ilma.

53. Jiġi b'hekk li dan l-aggravju huwa misthoqq u għalhekk l-ammont ta' €974.42 m'għandux jitnaqqas mill-ammont li l-konvenut għandu jagħti lill-appellanti.

54. Ngħaddu issa għall-**aħħar aggravju** li permezz tiegħu l-appellanti tgħid li l-Ewwel Qorti ma kellhiex tiddeċiedi li l-imgħax kellu jitlaq mid-data tas-sentenza appellata, iżda dan kellu jitlaq mid-data tal-ittra uffiċjali li hija bagħtet lill-konvenut nhar is-6 ta' Mejju, 2015. Tgħid li l-appellat ma kienx qiegħed jikkontesta parti mill-bilanċ li hija kienet qiegħda tippretendi, iżda minkejja dan huwa xorta ma ta l-ebda bilanċ. Tgħid li huwa magħruf li l-imgħaxijiet fuq dejn ċivili għandhom jgħaddu minn dakinhar illi ssir sejha għall-ħlas b'att ġudizzjarju. Tfisser li l-ittra uffiċjali mibgħuta minnha lill-konvenut kienet tikkonsisti f'żewġ interpellazzjonijiet – waħda għall-ħlas speċifiku u determinat ta' €35,000 fir-rigward tal-għalqa tax-Xagħra, u €5,000 fir-rigward ta' karozza, u l-oħra talba għal-likwidazzjoni u ħlas ta' somma ulterjuri. B'hekk tgħid, li għal dak li huwa l-bilanċ mitlub fir-rigward tas-somma mgħoddija għall-għalqa, l-imgħaxijiet għandhom jitolqu mid-data tal-ittra uffiċjali.

55. L-appellat wieġeb li t-talbiet attriċi kienu fuq ammont *da liquidarsi*. Jgħid li lanqas l-attriċi ma kienet ċerta minn kemm qiegħda titlob għaliex il-ħin kollu bdiet tbiddel iċ-ċifri. Iżid li s-somma li verament kienet dovuta u li ġiet imbagħad ikkonfermata fis-sentenza, huwa kien dejjem lest li jhallasha kif jidher mill-ewwel eċċezzjoni, iżda l-attriċi rrifjutatha għaliex dejjem kienet qiegħda titlob ammont akbar.

56. L-**Artikolu 1139 tal-Kodiċi Ċivili**, li jitkellem dwar l-obbligu fuq il-midjun li jhallas l-imgħax minħabba li ma jkunx ħallas dejnu fil-ħin. Fl-ispeċifiku, dan il-provvediment tal-liġi jgħid li jekk l-obbligazzjoni jkollha biss bħala oġġett il-ħlas ta' somma determinata, allura d-danni li jiġu mid-dewmien tal-eżekuzzjoni tagħha jkunu jikkonsistu biss fl-imgħaxijiet fuq is-somma li jkollha tingħata meqjusin bit-tmienja fil-mija fis-sena. Għalhekk, din ir-rata hija stabbilita bil-liġi.

57. Din il-Qorti għamlitha ċara kemm-il darba li bħala regola ġenerali, meta l-attur jitlob somma determinata u din titnaqqas mill-Qorti, id-debitur m'għandux jieħu vantaġġ billi jinħeles mill-ħlas tal-imgħax (ara ***H&C Developments Ltd v. Grazio u Michelina konjuġi Portelli*** maqtugħa mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Jannar, 2013 u ***Albert Mallia v. Albert Camilleri*** deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-1 ta' Diċembru, 2014), u dan sewwasew għaliex l-imgħaxijiet jithallsu għax parti tkun żammet għaliha

u nqdiet bi flus li fis-sewwa kellu jgawdihom u jinqeda bihom ħaddieħor (ara **Simon Debono et. v. Viaggio Facile s.r.l. et** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fit-22 ta' Ġunju, 2022).

58. Huwa biss f'dawk il-każijiet li fihom ikun wisq diffiċli jekk mhux ukoll impossibbli għad-debitur li jkun jaf x'inhom dovut minnu (ara **Mariella Vidal v. Micaela Cassar** maqtugħa mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fit-18 ta' Frar, 2020), jew inkella meta l-ammont mitlub mill-kreditur jitnaqqas b'mod qawwi (ara **Avantgarde Holdings Limited v. Ivan Cassar et** deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-26 ta' Jannar, 2022), li d-debitur m'għandux jagħmel tajjeb għall-interessi sakemm ssir investigazzjoni ġudizzjarja dwar kemm tassew għandu jagħti.

59. Bi tħaddim ta' dawn il-prinċipji għaċ-ċirkostanzi partikolari ta' dan il-każ, jirriżulta li fir-rikors maħluf l-attriċi ma semmiet ebda ammont, iżda talbet lill-Qorti sabiex tillikwida ammont dovut lilha mill-konvenut. Ibda biex l-attriċi llimitat dan l-aggravju għal dak li għandu x'jaqsam mal-ammont li hija ħarġet għax-xiri tal-għalqa fix-Xagħra. Kif qalet hija stess, l-appellanti fl-ittra uffiċjali li bagħtet lill-konvenut semmiet l-ammont ta' €35,000 għax-xiri tal-art li hija kienet qiegħda tippretendi mingħand il-konvenut. Dan l-ammont huwa kważi d-doppju ta' dak li ġie likwidat mill-Ewwel Qorti u kkonfermat minn din il-Qorti. Il-konvenut fl-ewwel eċċezzjoni tiegħu mill-ewwel qal li hija ħarġet ammont għax-xiri tal-għalqa

iżda ma kienx hemm qbil fuq l-ammont. Fil-fatt anke waqt il-kawża l-ammont ta' kemm ħarġet beda jinbidel.

60. Għalhekk il-każ tagħna mhux każ fejn il-kreditur m'għandux jiġi ppenalizzat minħabba dewmien ta' proċeduri ġudizzjarji, speċjalment meta l-ammont seta' jiġi faċilment determinat fi stadju bikri tal-proċeduri (ara f'dan is-sens is-sentenza ta' din il-Qorti tas-6 ta' Mejju, 2011, fil-kawża fl-ismijiet **Perit John M. Gambina v. Fithome Limited**). Meta d-debitur ikun jaf sew x'inhu l-ammont dovut, jew meta d-debitur jkun wieħed ta' faċli likwidazzjoni, jew fejn il-kontestazzjoni tkun saħansitra waħda frivola, m'għandhiex tiġi applikata l-massima ta' *in illiquidis non fit mora*.

61. Fil-każ tal-lum jirriżulta li l-attriċi nnifisha anke waqt il-proċeduri nfushom bdiet issemmi ammonti differenti ta' kemm ħarġet għall-art fix-Xagħra. Għaldaqstant altru milli kien meħtieġ l-istħarriġ ġudizzjarju ta' liema ammont kellu jiġi jithallas lilha. Mod ieħor, l-ammont dovut lill-appellanti ma kienx wieħed faċilment determinabbli għall-konvenut għaliex għalkemm huwa dejjem semma l-istess somma l-istess appellanti ma qablitx u dejjem riedet aktar. Għalhekk dan huwa każ fejn il-Qorti bilfors kellha tapplika l-prinċipju ta' *in illiquidis non fit mora*.

62. Għaldaqstant dan l-aggravju mhux mistħoqq u se jiġi miċħud.

63. Ngħaddu issa għall-**appell incidentali** mressaq mill-konvenut, li

permezz tiegħu jilmenta dwar il-mod ta' kif l-Ewwel Qorti ddeċidiet il-kap tal-ispejjeż. Huwa ma jaqbilx li dawn kellhom jinqasmu nofs bin-nofs bejn il-partijiet. Jgħid dan billi jsostni li huwa qatt ma ċaħħad lill-attriċi minn dak li kien verament dovut lilha kif iddikjara fl-ewwel eċċezzjoni tiegħu. Kienet l-attriċi li dejjem talbet ammonti kbar ibbażati fuq il-fantażija tagħha, u fl-aħħar mill-aħħar l-Ewwel Qorti qablet mal-verżjoni tiegħu.

64. Illi jirriżulta li l-konvenut kien ikkundannat iħallas lill-attriċi ammont ta' flus. Huwa minnu wkoll li l-konvenut ma ċaħhadx għalkollox li kien hemm ammonti u oġġetti li kienu mħallsa minnha, iżda ma qabilx mal-kwantifikazzjoni tal-attriċi. L-Ewwel Qorti kemm hu hekk tatu raġun. Jibqa' però l-fatt li huwa kien ukoll tellief fuq punt tal-kawża, u għaldaqstant fuq is-saħħa ta' dak li jipprovdi **l-Artikolu 223(2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**, huwa wkoll għandu jbat i parti mill-ispejjeż tal-kawża. Minhabba f'hekk, din il-Qorti ma tarax li għandha tiddisturba d-diskrezzjoni tal-Ewwel Qorti dwar il-kap tal-ispejjeż, anke għaliex tinsab konvinta li fiċ-ċirkostanzi tal-każ id-deċiżjoni meħuda kienet waħda tajba.

65. Għaldaqstant l-appell inċidentali se jiġi miċħud.

Deċiżjoni

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija, din il-Qorti qiegħda fl-ewwel lok **tilqa' f'parti minnu** l-appell ta' Francene Cini billi tħassar dik il-parti

tas-sentenza appellata fejn naqqset il-kont tad-dawl u ilma mill-ammont dovut lill-attriċi u għalhekk tvarja s-sentenza appellata biss billi tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attriċi l-ammont ta' tmienja u għoxrin elf, disa' mija u tmienja u tmenin ewro u tmienja u disgħin ċenteżmu (€28,988.98) minflok l-ammont likwidat ta' sebgħa u għoxrin elf u erbgħin ewro u erbatax-il ċenteżmu (€27,040.14) u mill-bqija tikkonferma s-sentenza appellata fis-sħiħ. Fit-tieni lok, qiegħda tiċċad l-appell inċidentali.

L-ispejjeż tal-ewwel istanza jibqgħu kif deċiżi mill-Ewwel Qorti. L-ispejjeż tal-appell prinċipali jinġarru fir-rigward ta' sehem ta' tliet kwarti (3/4) mill-attriċi u sehem ta' kwart (1/4) jiħallas mill-konvenut. L-ispejjeż tal-appell inċidentali jiħallsu kollha mill-konvenut.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Christian Falzon Scerri
Imħallef

Josette Demicoli
Imħallef

Deputat Registratur
SS